JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PHILIPPE LÉGER
5 päivänä joulukuuta 2002 [1]

1. Oberster Gerichtshof (Itävalta) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 22.2.2001 tekemällään välipäätöksellä kolme ennakkoratkaisukysymystä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen 21 artiklan tulkinnasta. [2] Tässä artiklassa määrätään, että jos eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä samaa asiaa koskevia kanteita, tulee muiden tuomioistuinten kuin sen, jossa kanne on ensin nostettu, jättää asia tutkimatta sen tuomioistuimen toimivallan vuoksi, jossa kanne on ensin nostettu.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Brysselin yleissopimus*

2. Johdanto-osan sanamuodon mukaan Brysselin yleissopimuksen tarkoituksena on helpottaa tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa EY 293 artiklan mukaisesti ja vahvistaa Euroopan yhteisössä sinne sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojaa. Johdanto-osan perustelukappaleessa todetaan, että tätä varten on välttämätöntä määritellä sopimusvaltioiden tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta.

3. Toimivaltaa koskevat määräykset ovat Brysselin yleissopimuksen II osastossa. Yleissopimuksen 8 jaksossa, jonka otsikko on "Vireilläolo ja samassa yhteydessä käsiteltävät kanteet", pyritään välttämään ristiriitaiset tuomiot ja varmistamaan näin hyvä oikeudenhoito yhteisössä. [3]

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — (EYVL 1972, L 299, s. 32). Yleissopimus sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettuna s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1) ja Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 29 päivänä marraskuuta 1996 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL 1997, C 15, s. 1). Yleissopimuksen konsolidoitu versio, sellaisena kuin se on muutettuna näillä neljällä liittymissopimuksella, on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 1998, C 27, s. 1 (jäljempänä Brysselin yleissopimus).

3 — Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitettua yleissopimusta koskeva kertomus, ns. Jenardin kertomus (EYVL 1979, C 59, s. 1).

4. Vireilläolovaikutusta koskevassa 21 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Jos eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä samaa asiaa koskevia kanteita, muiden tuomioistuinten kuin sen, jossa kanne on ensin nostettu on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, että tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen.

Kun on ratkaistu, että se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, tulee muiden tuomioistuinten tuon tuomioistuimen toimivallan vuoksi jättää asia tutkimatta."

5. Brysselin yleissopimuksen 22 artiklassa, joka koskee toisiinsa liittyviä kanteita, määrätään seuraavaa:

"Jos eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa nostetut kanteet liittyvät toisiinsa, tuomioistuin, jossa kanne on myöhemmin nostettu, voi niin kauan, kuin molemmat kanteet ovat vireillä ensimmäisessä oikeusasteessa, keskeyttää asian käsittelyn.

Tuomioistuin, jossa kanne on nostettu myöhemmin, voi asianosaisen pyynnöstä myös jättää asian tutkimatta, jos toisiinsa liittyvien kanteiden käsittelyn yhdistäminen sanotun tuomioistuimen lain mukaan on sallittua ja se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen tutkimaan molemmat kanteet.

Tätä artiklaa sovellettaessa katsotaan kanteiden liittyvän toisiinsa silloin, kun niiden välillä on niin läheinen yhteys, että kanteiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä näyttää tarpeelliselta, jotta vältetään se, että kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin."

B *Itävallan oikeus*

6. Asian ymmärtämisen vuoksi on aiheellista esitellä Itävallan oikeuden kuittausta koskevat periaatteet. Kuittauksen käsitteen osalta riittää, kun muistutetaan, että kyseessä on velvoitteen lakkaamisen tapa. Sen vaikutus on, että kahden toisilleen velallisten henkilöiden välillä olevat erilliset velvoitteet lakkaavat samanaikaisesti pienemmän saatavan määrään asti.

7. Itävallan oikeuden mukaan kuittaus tapahtuu yhden osapuolen toiselle osapuolelle tekemällä yksipuolisella ilmoituksella.[4] Muita, muiden Euroopan valtioiden kansallisissa lainsäädännöissä tunnettuja tapoja tehdä kuittaus, kuten lakiin perustuva kuittaus ja tuomioistuimen päätöksessä määrätty kuittaus, ei ole. Tämä ilmoitus voidaan tehdä joko oikeudenkäynnin ulkopuolella tai sen yhteydessä. Kuittausilmoituksen vaikutus on sama riippumatta siitä, onko se tehty oikeuden-

4 — Sopimukseen (kaksi vastavuoroista ilmoitusta) perustuva kuittaus on myös mahdollinen.

käynnin ulkopuolella vai sen yhteydessä. Kuittausilmoituksella on aina taannehtiva vaikutus: molemmat saatavat katsotaan lakanneiksi siitä päivästä alkaen, jolloin kuittauksen edellytykset täyttyivät, eikä siitä päivästä alkaen, jolloin kuittausilmoitus tehtiin; tuomioistuimen tehtävä rajoittuu sen toteamiseen, että kuittaus on tapahtunut.

II Tosiseikat ja pääasian oikeudenkäynti

8. Gantner Electronic GmbH [5] on itävaltalainen yhtiö, joka valmistaa ja myy kirjekyyhkyjen saapumisaikojen rekisteröinnissä käytettäviä ajanottokelloja. Se oli liikesuhteessa alankomaalaisen yhtiön Basch Exploitatie Maatschappij BV:n [6] kanssa ja toimitti tälle tavaroita myytäväksi edelleen Alankomaissa.

9. Koska Gantner katsoi, että Basch ei ollut maksanut kauppahintaa kesäkuuhun 1999 mennessä toimitetuista ja laskutetuista tavaroista, se lopetti liikesuhteen.

10. Basch nosti 7.9.1999 Arrondissementsrechtbank Dordrechtissa (Alankomaat) kanteen, jossa se vaati Gantnerin velvoittamista maksamaan sille 2 520 814,26 euron [7] suuruisen vahingonkorvauksen. Basch vetosi siihen, että koska Gantner oli irtisanonut yli 40 vuotta kestäneen sopimussuhteen, irtisanomisajan olisi pitänyt olla pidempi. Ennakkoratkaisupyynnöstä [8] ilmenee, että Basch katsoi, että sillä on oikeus saada 2 700 428,82 euron [9] suuruinen korvaus, mutta että tästä summasta oli vähennettävä 170 852,34 euroa, [10] mikä vastaa Gantnerin saatavia, jotka ovat Baschin mukaan perusteltuja. Tämän vähennyslaskun tulos johtaa Baschin vaatimaan 2 520 814,26 euron summaan. Näin ollen Basch teki Alankomaiden ja Itävallan lainsäädännön mukaisen tahdonilmaisuun perustuvan kuittauksen. [11]

11. Gantner nosti 22.9.1999 Landesgericht Feldkirchissä (Itävalta) kanteen, [12] jossa se vaati, että Basch velvoitetaan maksamaan 837 460,18 euron [13] suuruinen kauppahinta kesäkuuhun 1999 mennessä toimitetuista tavaroista. Gantner ei vedonnut tähän saatavaan Alankomaissa käynnissä olevassa oikeudenkäynnissä.

5 — Jäljempänä Gantner.

6 — Jäljempänä Basch.

7 — Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että vaadittu summa on 5 555 143,60 Alankomaiden guldenia (NLG) (s. 3).

8 — Sivut 3 ja 4.

9 — Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että tämä summa on 5 950 962 NLG (s. 4).

10 — Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että tämä summa on 376 509 NLG (s. 4).

11 — Jäljempänä oikeudenkäynnin ulkopuolella tehty kuittaus.

12 — Tämä kanne annettiin Baschille tiedoksi 21.12.1999.

13 — Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että tämä summa on 11 523 703,30 Itävallan shillinkiä (ATS) (s. 4).

12. Basch vaati, että kanne on hylättävä. Basch väitti, että Gantnerin saatavan se osa (170 852,34 euroa), jota se piti oikeutettuna, oli lakannut oikeudenkäynnin ulkopuolella tehdyllä kuittauksella ja että saatavan loppuosa (666 607,84 euroa) kuittaantuisi [14] vahingonkorvaussaatavalla, joka oli Alankomaissa käsiteltävänä olevan riita-asian kohteena. Lisäksi Basch vaati, että itävaltalaisen tuomioistuimen oli keskeytettävä asian käsittely Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan perusteella vireilläolovaikutuksen vuoksi, tai Brysselin yleissopimuksen 22 artiklan perusteella sen vuoksi, että asiat liittyvät toisiinsa.

13. Itävaltalainen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi koko oikeudenkäynnin keskeyttämistä koskevan vaatimuksen. Se päätti kuitenkin lykätä oikeudenkäynnin yhteydessä tehtävää kuittausta koskevan väitteen ratkaisemista.

14. Basch haki muutosta päätökseen olla keskeyttämättä koko oikeudenkäyntiä. Muutoksenhakutuomioistuin kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen, koska se katsoi, että oikeudenkäynnin ulkopuolella tehtyä kuittausta koskeva väite saattoi synnyttää vireilläolovaikutuksen kahden riita-asian välille.

15. Gantner teki tästä päätöksestä valituksen Oberster Gerichtshofiin.

III Ennakkoratkaisukysymykset

16. Oberster Gerichtshof katsoi, että pääasian oikeudenkäynnin ratkaisu riippuu Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan tulkinnasta. Se päätti siis lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Sovelletaanko Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan käsitettä 'sama asia' myös vastaajan väitteeseen, jonka mukaan kantajan vaatimasta määrästä osa on sovittu kuitatuksi, kun vielä maksamattomaksi väitetty vastasaatavan määrä on samojen asianosaisten välisen oikeudenkäynnin kohteena, koska toisessa sopimusvaltiossa on jo aiemmin nostettu kanne?

2) Onko ratkaistaessa sitä, onko kyseessä 'sama asia', otettava huomioon ainoastaan kantajan myöhemmin vireille saatetussa oikeudenkäynnissä

14 — Jotta Baschin kaksi kuittausvaatimusta voidaan erottaa toisistaan, käytän tästä jälkimmäisestä jäljempänä nimitystä oikeudenkäynnin yhteydessä esitetty kuittausvaatimus, koska Itävallan lainsäädännössä edellytetty tahdonilmaisu on tehty oikeudenkäynnin aikana. Kuten totesin tämän ratkaisuehdotuksen 6 kohdassa, kyseessä ei ole lainkaan sellainen oikeudenkäynnin yhteydessä esitetty kuittausvaatimus, joka tunnetaan muissa kansallisissa lainsäädännöissä.

esittämät väitteet eikä siis vastaajan oikeudenkäyntiväitteitä ja vaatimuksia ja erityisesti kuittaamista koskevaa väitettä, joka koskee saatavaa, josta on samojen asianosaisten välillä vireillä oikeudenkäynti, koska toisessa sopimusvaltiossa on jo aiemmin nostettu kanne?

3) Onko tuomio, joka koskee toistaiseksi tehdyn sopimuksen lainvastaisen irtisanomisen perusteella maksettavaa vahingonkorvausta, sitova myöhemmässä samojen asianosaisten välisessä oikeudenkäynnissä, joka koskee sitä, oliko tällainen sopimus olemassa?"

IV Ennakkoratkaisukysymysten kohde

17. Katson, että koska pääasian oikeudenkäynnin kohteena olevan riita-asian tosiseikat ja itse oikeudenkäynti ovat monimutkaiset, on tarpeellista esittää tilanteesta lyhyt tiivistelmä. Basch väittää, että Gantnerin saatava lakkasi niiden kahden kuittauksen seurauksena, jotka tehtiin Baschilla olevan vahingonkorvaussaatavan kanssa. Vaikka ensimmäinen kuittausilmoitus tehtiin oikeudenkäynnin ulkopuolella ja toinen kuittausvaatimus esitettiin Itävallassa vireillä olevan oikeudenkäynnin yhteydessä, tällä erolla ei ole merkitystä Itävallan oikeuden kannalta:[15] jos laissa kuittaukselle säädetyt edellytykset täyttyvät, Gantnerin saatava on molemmissa tapauksissa lakannut sinä päivänä, kun nämä edellytykset täyttyivät.[16] Itävaltalaisen tuomioistuimen pitäisi siis todeta, että Gantnerin saatavaa ei ole olemassa tuomion julistamispäivänä.

18. Asian vaikeus johtuu siitä, että se osa Baschin vahingonkorvaussaatavasta, jota vastaan on esitetty oikeudenkäynnin yhteydessä tapahtuvaa kuittausta koskeva väite, on myös Baschin Alankomaissa nostaman kanteen kohteena. Tästä aiheutuu kaksi vaikeutta. Ensinnäkin silloin kun itävaltalainen tuomioistuin tutkii, onko oikeudenkäynnin yhteydessä tapahtuvaa kuittausta koskeva väite perusteltu, sen on tutkittava sama saatava, joka on Alankomaissa vireillä olevan oikeudenkäynnin kohteena. Toiseksi silloin kun itävaltalainen tuomioistuin tutkii, onko toinen (oikeudenkäynnin ulkopuolella tapahtunutta) kuittausta koskeva väite perusteltu, sen on tutkittava kysymys, joka koskee jälleenmyyntisopimuksen olemassaoloa ja joka on myös alankomaalaisen tuomioistuimen tutkittavana.

19. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii, synnyttävätkö nämä

15 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 6 kohta. Alankomaiden lainsäädäntö vaikuttaa kuittauksen osalta olevan verrattavissa Itävallan lainsäädäntöön.

16 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 7 kohta.

seikat Brysselin yleissopimuksen 21 artiklassa tarkoitetun vireilläolovaikutuksen. [17]

20. Ensimmäinen esille nouseva kysymys koskee sitä, missä määrin kuittausta koskeva väite voi synnyttää vireilläolovaikutuksen. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ilmeisesti katsoo, että kuittausta koskeva väite olisi rinnastettava kanteeseen, jolloin se voisi jättää sen tutkimatta samalla tavoin kuin minkä tahansa muun päävaatimuksen tai vastavaatimuksen (ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys). Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että jos tämä rinnastus ei ole mahdollinen (ja siis se ei voi jättää asiaa tutkimatta vain prosessiväitteen osalta), on vielä pohdittava sitä, merkitsisikö se, että tämän tuomioistuimen on tutkittava Baschin saatava, oikeudenkäynnin kohteen laajentumista. Tästä seuraisi, että kuittausta koskeva väite on otettava huomioon määriteltäessä sitä, koskeeko se kanne, jota vastaan se on esitetty, "samaa asiaa" kuin jokin toinen toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa esitetty kanne (toinen ennakkoratkaisukysymys).

21. Jos ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi, vaikuttaa ilmeiseltä, että oikeudenkäynnissä kuittausta koskeva väite on sama kuin Alankomaissa nostettu kanne. Molemmat nimittäin koskevat Baschin vahingonkorvaussaatavan olemassaoloa siltä osin kuin sitä ei ole kuitattu oikeudenkäynnin ulkopuolella. Tästä seuraa, että itävaltalaisen tuomioistuimen olisi jätettävä tämä väite tutkimatta.

22. Jos sen sijaan katsotaan, että tämä rinnastaminen ei ole mahdollinen vaan että kuittausväite on otettava huomioon kyseessä olevien kahden kanteen vertaamiseksi (kieltävä vastaus ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ja myöntävä vastaus toiseen), katson, että sen seurauksena, että kuittausta koskeva väite ja Alankomaissa nostettu kanne ovat samat, niiden olisi katsottava koskevan "samaa asiaa". Itävaltalaisen tuomioistuimen olisi siis jätettävä koko asia tutkimatta.

17 — Vaikuttaa siltä, että tämän asian yhteydessä esiin noussut kysymys esiintyy vain niiden sopimusvaltioiden tuomioistuimissa, joiden oikeudessa tunnetaan yksipuoliseen ilmoitukseen perustuva kuittaus. Niissä valtioissa, joissa on käytössä suoraan laista johtuvan ja oikeudenkäynnin yhteydessä tehtävän kuittauksen välinen ero, vain lakiperusteisesta kuittauksesta on mahdollista esittää väite, kun taas oikeudenkäynnin yhteydessä kuittausvaatimus on esitettävä vastakanteena. Laissa lakiperusteiselle kuittaukselle säädettyjen edellytysten (saatavien on oltava vastakkaiset, varmat, erääntyneet ja tietynmääräiset) vuoksi lakiperusteista kuittausta ja siten myöskään kuittausväitettä ei voida tehdä silloin, kun jompikumpi saatavista on kanteen kohteena. Jos vastaaja haluaa vedota saatavaan, joka ei ole varma tai jonka tarkkaa määrää ei ole tiedossa, sen on ilmeisestikin nostettava vastakanne. Tässä tapauksessa on selvää, että jos vastaajan saatava on toisessa sopimusvaltiossa vireillä olevan oikeudenkäynnin kohteena, vireilläolovaikutus koskee vain vastakannetta ja kansallisen tuomioistuimen on jätettävä asia tutkimatta vain tämän vaatimuksen osalta. Niissä sopimusvaltioissa, joissa on käytössä vain oikeudenkäynnin yhteydessä tehtävä kuittaus, kuittauksesta voidaan esittää väite tai siitä voidaan nostaa kanne, mutta kansallisen tuomioistuimen on joka tapauksessa aina hyväksyttävä sen peruste. Vaikuttaa siltä, että kansallisen tuomioistuimen, jossa kuittausta koskeva väite on esitetty, on kieltäydyttävä hyväksymästä perustetta, jos vastaajan saatava on toisessa tuomioistuimessa vireillä olevan kanteen kohteena. Siltä osin kuin on kyse eri oikeusjärjestelmien eroista kuittauksen osalta, viittaan asiassa C-341/93, Danværn Production (tuomio 13.7.1995, Kok. 1995, s. I-2053, ratkaisuehdotuksen 31 kohta) ja yhteisöjen tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa C-87/01 P, komissio v. CCRE (ratkaisuehdotuksen 32 ja 34 kohta) esittämiini ratkaisuehdotuksiin.

23. Lopuksi jää tutkittavaksi kysymys siitä, onko siinä tapauksessa, että kuittausta koskeva väite on rinnastettava kanteeseen, kansallisen tuomioistuimen jätettävä tutkimatta myös oikeudenkäynnin ulkopuolella tapahtunutta kuittausta koskeva väite. Tämä kysymys on kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen kohteena.

24. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin vakuuttaa, että Itävallan oikeuden mukaan tätä kannetta ei pidetä samana kanteena kuin sitä, joka on nostettu Alankomaissa, vaan siihen liittyvänä kanteena,[18] eikä se synnytä vireilläolovaikutusta. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin epäilee kuitenkin, että tämä kansallinen ratkaisu olisi pätevä Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan yhteydessä. Se muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 144/86, Gubisch Maschinenfabrik, 8.12.1987 antamassaan tuomiossa[19] katsonut, että tilanteessa, jossa yhdessä riita-asiassa pääkysymyksenä esitetty kysymys oli toisen riita-asian ratkaisun kannalta vain ennakkokysymys, oli vireilläolovaikutus. Tässä asiassa kyseessä olleet vaatimukset koskivat kansainvälisen tavaranmyyntisopimuksen täyttämistä ja kyseisen sopimuksen pätemättömyyden tai purkautumisen toteamista. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että molempien riita-asioiden keskeisenä osana oli sopimuksen sitovuus[20] ja että jos molempia riita-asioita ei ratkaista samassa tuomioistuimessa, oli olemassa vaara, että tuomiot ovat ristiriidassa keskenään.[21]

25. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin vakuuttaa, että nyt käsiteltävänä olevan asian tilanne ei täysin vastaa edellä mainitussa asiassa Gubisch Maschinenfabrik annettuun tuomioon johtanutta tilannetta. Kyseisessä asiassa molemmissa kanteissa oli kysymys sopimuksen pätevyydestä, kun taas nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys siitä, oliko jälleenmyyntisopimus olemassa, on kummassakin riita-asiassa vain esikysymys. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii siis, aikooko yhteisöjen tuomioistuin vielä laajentaa "saman asian" käsitettä katsomalla, että nyt käsiteltävänä olevan asian kaltaisessa tilanteessa on vireilläolovaikutus.

26. Mielestäni Oberster Gerichtshofin yhteisöjen tuomioistuimelle esittämä kolmas kysymys on ymmärrettävä tällä tavoin. Tällä kysymyksellä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, sitooko alankomaalaisen tuomioistuimen ratkaisu sopimuksen olemassaolosta itävaltalaista tuomioistuinta. Mielestäni ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii kuitenkin vain määrittelemään, onko oikeudenkäynnin ulkopuolella tehtyä kuittausta koskevan väitteen ja Alankomaissa vireillä olevan kanteen välillä vireilläolovaikutus.[22]

18 — Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin selittää, että Itävallan oikeusjärjestyksessä tuomioistuimen esikysymyksestä (kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys siitä, oliko jälleenmyyntisopimus olemassa) antama ratkaisu ei sido tuomioistuinta, joka myöhemmässä prosessissa käsittelee erilaista vaatimusta, mutta jonka yhteydessä sama kysymys nousee jälleen esiin esikysymyksenä. Tästä seuraa, että vireilläolovaikutusta ei ole silloin kun nämä kaksi prosessia ovat käynnissä samanaikaisesti.

19 — (Kok. 1987, s. 4861, Kok. Ep. IX, s. 273, 16—18 kohta). Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin tulkitsi tätä käsitettä laajasti ja katsoi, että kaksi kannetta, jotka koskivat kansainvälisen myyntisopimuksen täyttämistä ja sopimuksen pätemättömyyden tai purkautumisen toteamista, olivat Brysselin yleissopimuksen 21 artiklassa tarkoitettuja samasta asiasta nostettuja kanteita.

20 — Tuomion 17 kohta.

21 — Tuomion 18 kohta.

22 — Ennakkoratkaisukysymyksen perustelut, joissa viitataan vain vireilläolovaikutusta koskevaan kysymykseen, vahvistavat tämän ennakkoratkaisukysymyksestä tehdyn tulkinnan. Lisäksi ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu vain kysymys siitä, onko Itävallassa nostetun kanteen ja Alankomaissa nostetun kanteen välillä vireilläolovaikutus. Se pyrkii siis kaikilla kysymyksillään mahdollistamaan tämän kysymyksen ratkaisemisen.

27. Mielestäni ennakkoratkaisukysymykset voidaankin muotoilla seuraavalla tavalla:

V Ennakkoratkaisukysymyksiin annettava vastaus

A *Ensimmäinen kysymys*

1) Sovelletaanko Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan käsitettä "sama asia" myös kuittausta koskevaan prosessiväitteeseen?

28. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii, sovelletaanko Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan käsitettä "sama asia" myös Baschin esittämään kuittausväitteeseen. Tällä kysymyksellä pyritään selvittämään, voidaanko kuittausväite rinnastaa kanteeseen siten, että sen jälkeen kun tällainen väite on esitetty saatavasta, joka on toisen riita-asian kohteena, asiaa käsittelevän tuomioistuimen on jätettävä tämä väite tutkimatta samalla tavoin kuin sen olisi jätettävä tutkimatta kanne.

2) Onko ratkaistaessa sitä, koskevatko tuomioistuimissa nostetut kanteet "samaa asiaa", otettava huomioon ainoastaan kantajan esittämät perustelut eikä siis vastaajan esittämää kuittausväitettä?

29. Vaikuttaa siltä, että tähän kysymykseen on vastattava kieltävästi.

3) Onko tuomio, joka koskee toistaiseksi tehdyn sopimuksen lainvastaiseen irtisanomiseen perustuvaa vahingonkorvausvaatimusta, sitova samojen asianosaisten välisessä myöhemmässä oikeudenkäynnissä, joka koskee sitä, oliko tällainen sopimus olemassa, siten että jos jälkimmäinen kanne on nostettu ennen kuin ensimmäisen riita-asian käsittely on päättynyt, se synnyttäisi vireilläolovaikutuksen?

30. Kysymys on tullut esiin asiassa Meeth.[23] Tässä asiassa Bundesgerichtshof (Saksa) pyysi yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan Brysselin yleissopimuksen 17 artiklan ensimmäistä kohtaa.[24] Kysymys koski sitä, oliko saksalainen tuomioistuin, jonka asianosaiset olivat oike-

23 — Asia 23/78, tuomio 9.11.1978 (Kok. 1978, s. 2133).

24 — Tässä määräyksessä määrätään, että "[j]os asianosaiset, joista ainakin yhdellä on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, ovat sopineet, että jonkin sopimusvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava jo syntynyt riita tai tietystä oikeussuhteesta syntyvät vastaiset riidat, ovat ainoastaan tuo tuomioistuin tai tuon valtion tuomioistuimet toimivaltaisia ratkaisemaan asian".

uspaikkalausekkeessa sopineet ainoaksi toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi käsittelemään yhden osapuolen toista osapuolta vastaan nostamat kanteet, toimivaltainen käsittelemään vastaajan esittämän kuittausta koskevan väitteen. Oikeuspaikkalausekkeesta johtui, ettei vastaajalla ollut mahdollisuutta vedota kuittaukseen nostamalla vastakanne. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyi, voitiinko tällaisella lausekkeella myös evätä mahdollisuus vedota kuittaukseen pelkällä väitteellä. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että tuomioistuimen pitäisi ottaa kuittaus huomioon jos asianosaiset eivät ole sulkeneet pois tätä mahdollisuutta.[25] Julkisasiamies Capotorti meni tässä asiassa esittämässään ratkaisuehdotuksessa pidemmälle ja katsoi, osoitettuaan ensin selkeästi kuittausta koskevan väitteen ja vastakanteen välisen eron, että asianosaiset eivät voi sulkea kuittausväitettä kannetta käsittelevän tuomioistuimen toimivallan ulkopuolelle. Julkisasiamies katsoi, että "jos väitteen käsittelisi muu tuomioistuin kuin se, jonka käsiteltävänä kanne on, oikeudenkäynnin yhtenäisyys rikkoutuisi ja puolustautumisoikeuksia loukattaisiin".[26]

31. Edellä mainitussa asiassa Danværn Production antamassaan tuomiossa[27] yhteisöjen tuomioistuin totesi selkeästi, että kuittausta koskeva väite ei ole vastakanne. Tässä asiassa Vestre Landsret (Tanska) kysyi yhteisöjen tuomioistuimelta, onko Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 3 kohdassa[28] olevaa ilmaisua "vastakanne" tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan vastakanteita, joissa vaaditaan saatavien kuittausta.[29] Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ilmaisulla "vastakanne" on tarkoitettava vain sellaista tilannetta, jossa vastaaja vaatii erillisen tuomion antamista kantajaa vastaan. Jos vastaaja vetoaa ainoastaan puolustautumiskeinona saatavaan, joka sillä on kantajalta, kyseessä ei ole vastakanne.[30]

32. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee siten, että kuittausta koskeva väite on erotettava vastakanteesta. Edellä mainituissa asioissa Danværn Production ja Meeth annetuissa tuomioissa ei tosin ollut kysymys Brysselin yleissopimuksen 21 artiklasta vaan kyseisen yleissopimuksen muista määräyksistä. Mielestäni tätä ratkaisua on kuitenkin sovellettava kun kyse on vireilläolovaikutuksen arvioinnista.

25 — Em. asia Meeth (tuomion 8 kohta).

26 — Ratkaisuehdotuksen 4 kohta.

27 — Tuomion 18 kohta.

28 — Tässä määräyksessä määrätään, että "[s]itä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, kanne voidaan nostaa myös — — jos kysymyksessä on vastakanne, joka perustuu samaan sopimukseen tai seikkaan kuin pääkanne, siinä tuomioistuimessa, jossa pääkanne on vireillä".

29 — Tuomion 10 kohta. Vaikeus johtui siitä, että oikeudenkäyntimenettelyä koskevassa Tanskan lainsäädännössä ilmaisua "vastavaatimus" käytetään osoittamaan yhtä lailla puolustautumiskeinoja, joilla pyritään kantajan vaatimusten hylkäämiseen, kuin vastakanteen mukaisia kanneperusteita, joilla pyritään kantajan tuomitsemiseen. Tanskan lainsäädännössä ei siis tunneta väitteen ja vastakanteen välistä terminologista eroa, joka mielestäni tunnetaan muissa kansallisissa lainsäädännöissä (ks. kyseisen tuomion 17 kohta, kyseisessä asiassa esittämäni ratkaisuehdotuksen 18 kohta ja julkisasiamies Capotortin em. asiassa Meeth esittämän ratkaisuehdotuksen 3 kohta).

30 — Tuomion 18 kohta.

33. On nimittäin aiheellista käyttää kuittausta koskevasta väitteestä samaa määritelmää kaikkien Brysselin yleissopimuksen määräysten soveltamista varten, erityisesti koska näitä määräyksiä saatetaan soveltaa samassa riita-asiassa. Esimerkiksi edellä mainitussa asiassa Danværn Productions annetusta tuomiosta seuraa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, että Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 3 kohtaa ei sovelleta, koska kuittaukseen on vedottu väitteessä eikä vastakanteessa. Itävaltalainen tuomioistuin ei siis voi jättää kuittausväitettä tutkimatta tämän määräyksen nojalla. Se, että näissä olosuhteissa katsottaisiin, että itävaltalaisen tuomioistuimen olisi jätettävä väite tutkimatta 21 artiklan nojalla sen vuoksi, että väite on rinnastettava kanteeseen, aiheuttaisi kuitenkin ristiriidan ja vastaisi sitä, että väite määritellään eri tavalla saman oikeidenkäynnin aikana.

34. Katson siis, että kuittausta koskevaa väitettä ei tule Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan yhteydessä pitää kanteena.

35. Ehdotan siis, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa, että Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan käsitettä "sama asia" ei sovelleta kuittausväitteeseen.

B *Toinen kysymys*

36. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy, onko kuittausta koskeva väite otettava huomioon vertailtaessa sitä, koskeeko kanne, jota vastaan se on esitetty, Brysselin yleissopimuksen 21 artiklassa tarkoitettua "samaa asiaa" kuin toinen, toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa esitetty kanne.

37. Mielestäni aluksi on täsmennettävä, jättäen hetkeksi sivuun kuittausta koskevan kysymyksen, että Alankomaissa ja Itävallassa nostetut kaksi kannetta eivät ole samat Brysselin yleissopimuksen 21 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

38. Yhteisön oikeudessa tarkoitetun vireilläolovaikutuksen olemassaolo edellyttää Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan mukaan, että molemmissa kanteissa on samat asianosaiset ja että ne koskevat samaa asiaa. Jos jompikumpi näistä edellytyksistä ei täyty, vireilläolovaikutusta ei ole.

39. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on mielestäni ilmeistä, että molemmat kanteet eivät koske samaa asiaa. Yhteisöjen tuomioistuin on määritellyt Brysselin yleissopimuksen 21 artiklassa tarkoitetun syyn siten, että siihen kuuluvat "kanteen perus-

teeksi esitetyt tosiseikat ja oikeussääntö". [31] Molemmissa kanteissa on esitetty eri tosiseikat ja eri oikeussääntö.

40. Baschin Alankomaissa nostaman kanteen perustana olevat tosiseikat voidaan tiivistää seuraavalla tavalla: 1) asianosaisten välillä oli ollut jälleenmyyntisopimus yli 40 vuoden ajan ja 2) Gantner irtisanoi tämän sopimuksen noudattamatta sopimuksen keston takia sovellettavaa irtisanomisaikaa. Gantnerin Itävallassa nostaman kanteen perustana olevat tosiseikat ovat sen sijaan seuraavat: 1) Gantner toimitti tavaroita Baschille ja laskutti sitä niistä ja 2) Basch ei maksanut tavaroiden hintaa.

41. Siltä osin kuin on kyse oikeussäännöstä, Alankomaissa nostettu kanne perustuu väitettyyn jälleenmyyntisopimukseen, kun taas Itävallassa nostettu kanne perustuu tavaroiden myyntiin. [32]

42. Kysymys koskee sitä, voiko kuittausväitteen esittäminen muuttaa tätä arviota.

43. Yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus todeta, että vireilläolovaikutuksen käsite ei ole sama kaikkien sopimusvaltioiden oikeusjärjestyksissä ja että yhteistä vireilläolovaikutuksen käsitettä ei saada johdettua asiaa koskevien kansallisten säännösten vertailun pohjalta. [33] Yhteisöjen tuomioistuin on siis todennut, että Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan käsitteitä on pidettävä itsenäisinä käsitteinä. [34] Pyrin siis vastaamaan esitettyyn kysymykseen Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan sanamuodon, yleisen järjestelmän ja tavoitteiden perusteella.

44. Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan sanamuodon mukaan vireilläolovaikutus on olemassa silloin, kun "eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa *nostetaan* samojen asianosaisten välillä samaa asiaa koskevia *kanteita*". [35]

45. Kaksi seikkaa ovat mielestäni olennaisia. Yhtäältä viittaus termiin "kanteita" on merkityksellinen, koska tiettyjen kansallisten lainsäädäntöjen mukaan vireilläolovaikutus syntyy silloin, kun kaksi "riita-asiaa"

31 — Asia C-406/92, Tatry, tuomio 6.12.1994 (Kok. 1994, s. I-5439, 39 kohta).

32 — Gantnerin Itävallassa nostaman kanteen oikeudellinen perusta ei käy selvästi ilmi ennakkoratkaisupyynnöstä. Asianosaiset ovat kuitenkin vakuuttaneet suullisessa käsittelyssä, että tämä kanne ei perustu jälleenmyyntisopimukseen (jonka olemassaolon Gantner kiistää), vaan tavaroiden ostoon tai toimitukseen.

33 — Edellä mainittu asia Gubisch Maschinenfabrik (tuomion 10 ja 11 kohta) ja asia 129/83, Zelger, tuomio 7.6.1984 (Kok. 1984, s. 2379, Kok. Ep. VII, s. 583, 13 kohta).

34 — Em. asia Gubisch Maschinenfabrik (tuomion 11 kohta).

35 — Kursivointi tässä.

ovat samat.[36] Kanne voidaan määritellä toimeksi, jolla asia saatetaan vireille.[37] Brysselin yleissopimuksen muissa kieliversioissa viitataan myös toimeen, jolla asia saatetaan vireille tuomioistuimessa. Brysselin yleissopimuksessa käytetään esimerkiksi saksaksi ilmaisua "klagen", espanjaksi ilmaisua "demanda", italiaksi ilmaisua "domande", hollanniksi ilmaisua "vorderingen aanhangig zijn", portugaliksi ilmaisua "acçoes", suomeksi ilmaisua "kanteita", ruotsiksi ilmaisua "talan" ja englanniksi ilmaisua "proceedings are brought in the courts".

46. Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan sanamuodon mukaan vireilläolovaikutus syntyy automaattisesti heti, kun kaksi samanlaista kannetta on nostettu. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että se hetki, jolloin kanne on nostettu, määräytyy sen valtion prosessioikeuden mukaisesti, jonka tuomioistuimessa asia on vireillä.[38] Sopimusvaltioiden kansallisissa lainsäädännöissä säädetään erilaisia muodollisuuksia, joiden avulla voidaan todeta, että kanne on nostettu (tiedoksianto vastaajalle, asian kirjaamispäivä tuomioistuimen juttuluetteloon).[39] Nämä muodollisuudet toteutetaan kuitenkin aina ennen vastineen jättämistä. Tästä seuraa, että kanne on nostettu Brysselin yleissopimuksen 21 artiklassa tarkoitetussa mielessä, ennen kuin puolustautumisperusteet on esitetty. Tilanne on näin määritelty (positiivisesti tai negatiivisesti) eivätkä puolustautumisperusteet, olivat ne mitä hyvänsä, voi muuttaa sitä.[40]

47. Mielestäni on kuitenkin erityisen tärkeää muistaa Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan yleinen järjestelmä. Tässä määräyksessä asetetaan tuomioistuimelle, jonka käsiteltävänä on kanne, joka on sama kuin toinen kanne, joka on nostettu aikaisemmin toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa, velvollisuus jättää asia sen tuomioistuimen tutkittavaksi, jossa asia saatettiin ensin vireille, heti kun tämän tuomioistuimen toimivalta on osoitettu. Kyseessä on siis *velvollisuus jättää asia tutkimatta*.[41]

48. Näin ollen on aiheellista pohtia, mitä seurauksia tällaisesta asian tutkimatta jättämisestä voi aiheutua silloin, kun vain kuittausta koskeva väite, joka on esitetty jälkimmäisessä oikeudenkäynnissä, on sama kuin ensimmäiseksi nostettu kanne. Näin ollen nyt käsiteltävänä olevassa asiassa itävaltalaisen tuomioistuimen olisi jätettävä asia tutkimatta sen vuoksi, että kuittausta koskeva väite otetaan huomioon, vaikka Alankomaissa nostettu kanne, kuten totesin,[42] ei ole sama kuin Gantnerin nostama kanne. Itävallassa

36 — Ranskan nouveau code de procédure civilen (uusi oikeudenkäymiskaari) 100 §:ssä säädetään, että "jos sama riita-asia on vireillä kahdessa samanasteisessa tuomioistuimessa, jotka molemmat ovat toimivaltaiset tutkimaan tämän asian, sen tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on jommankumman asianosaisen pyynnöstä jätettävä asia toisen tuomioistuimen ratkaistavaksi — —". Espanjan lainsäädännön osalta, ks. A. De la Oliva Santos ja M. A. Fernández López, *Derecho procesal civil*, 1993 (s. 65 ja 66).

37 — Ks. *Le Petit Larousse*.

38 — Em. asia Zelger (tuomion 14—16 kohta).

39 — Ks. em. asia Zelger, julkisasiamies Mancinin ratkaisuehdotuksen 4 kohta.

40 — Lisäksi esimerkiksi Ranskan lainsäädännössä edellytetään, että vireilläolovaikutusta koskeva oikeudenkäyntiväite esitetään in limine litis ennen mitään aineellisia kysymyksiä koskevia puolustautumisperusteita tai ennen kuin mihinkään kanteen tutkimisen esteeseen on viitattu (Ranskan nouveau code de procédure civile, 74 §:n ensimmäinen momentti). Ks. Cadiet, L., *Droit judiciaire privé*, kust. Litec, Paris, 1998 (628 kohta). Espanjan lainsäädännössä uudessa oikeudenkäyntimenettelystä annetussa laissa edellytetään myös, että vireilläolovaikutukseen vedotaan ennen vastineen jättämistä (ks. Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil, 7.1.2000, 39 §).

41 — Brysselin yleissopimuksen 22 artiklassa sen sijaan annetaan tuomioistuimelle, jossa kanne on nostettu myöhemmin, mahdollisuus keskeyttää asian käsittely, jos se katsoo, että kanne liittyy toiseen, toisessa valtiossa olevassa tuomioistuimessa nostettuun kanteeseen.

42 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 37 ja 38 kohta.

vireillä oleva oikeudenkäynti päättyisi eikä mikään tuomioistuin ratkaisisi sitä, onko Gantnerin saatava olemassa. Tämä ratkaisu johtaisi siis todelliseen oikeussuojan epäämiseen. [43]

49. Lisäksi, kuten Itävallan hallitus on korostanut, [44] kuittaukseen vedotaan yleensä vain toissijaisesti, toisin sanoen vastaaja vetoaa saatavaansa vain siinä tapauksessa, että kantajalla todellakin katsotaan olevan saatava. Jos tuomioistuin katsoo, että saatavaa, johon kantaja vetoaa, ei ole koskaan ollut olemassa tai että se on jo lakannut muista syistä, se ei tutki saatavaa, jolla sitä on vaadittu kuitattavaksi. Vireilläolovaikutus, joka voisi syntyä kuittausväitteestä, olisi näin ollen joka tapauksessa vain toissijainen. Tässä asiayhteydessä kanteen tutkimatta jättäminen ei mielestäni ole asianmukaista, koska sillä evättäisiin kantajalta mahdollisuus saada sen omaa saatavaa koskeva päätös, vaikka sinä ajankohtana, kun tutkimatta jättämisestä päätetään, ei ole edes varmaa, että tuomioistuin tulee tutkimaan vastaajan saatavan.

50. Loppujen lopuksi tämä ratkaisu ei mielestäni ole Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan tavoitteiden vastainen. Tällä määräyksellä pyritään välttämään eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa vireillä olevat rinnakkaiset oikeudenkäynnit ja näistä seuraavat ristiriitaiset tuomiot. [45]

51. Jos sen sopimusvaltion lainsäädännössä, jonka tuomioistuimessa kuittausväite on esitetty, annetaan oikeusvoimavaikutus vastaajan saatavasta tehdylle ratkaisulle, voitaisiin epäillä, että siitä on seurauksena uhka, että päätökset ovat yhteensopimattomat ja että niiden tunnustamisesta kieltäydytään. Tämän ristiriitaisuuden välttämiseksi Brysselin yleissopimuksessa määrätään kuitenkin toisesta keinosta vireilläolovaikutuksen lisäksi. Niinpä Brysselin yleissopimuksen 22 artiklan kolmannessa kohdassa varataan kansallisille tuomioistuimille mahdollisuus keskeyttää käsittely siinä tapauksessa, että vaikka kanteet eivät ole samat, "niiden välillä on niin läheinen yhteys, että kanteiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä näyttää tarpeelliselta, jotta vältetään se, että kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin".

52. Minusta vaikuttaa siis siltä, että jos se kansallinen tuomioistuin, jossa kanne on nostettu myöhemmin, katsoo, että tuomio, joka sen olisi annettava, voisi olla ristiriidassa sen tuomion kanssa, joka toisessa sopimusvaltiossa tullaan antamaan, se voi keskeyttää asian käsittelyn Brysselin yleissopimuksen 22 artiklan nojalla. Tällä rat-

43 — Jenardin kertomuksessa, jossa esitetään huomioita Brysselin yleissopimuksen 22 artiklasta, korostetaan negatiivisten toimivaltaristiriitojen välttämisen merkitystä.

44 — Ks. Itävallan hallituksen kirjalliset huomautukset (s. 1 ja 5).

45 — Em. asia Gubish Maschinenfabrik (tuomion 8 kohta).

kaisulla voidaan säilyttää vireilläolovaikutuksen käsitteen yhtenäisyys ja kunnioittaa jälkimmäisen kantajan oikeuksia välttäen kuitenkin ristiriitaiset päätökset.

53. Lisäksi vaikuttaa siltä, että tietyissä kansallisissa lainsäädännöissä, kuten Itävallan lainsäädännössä, joissa säädetään yksipuoliseen ilmoitukseen perustuvasta kuittauksesta, sallitaan se, että tuomioistuimet keskeyttävät asian käsittelyn kuittausväitteen osalta (pääasian oikeudenkäynnissä toimittiin tällä tavalla) ja tietyissä olosuhteissa jopa se, että kantajan saatavaa koskeva tuomio annetaan sillä varauksella, että kuittauksesta annetaan tuomio.[46] Tämä väliaikainen tuomio voidaan jopa panna pakolla täytäntöön. Asianomaiset tuomioistuimet voivat siis käyttää tätä mahdollisuutta ja keskeyttää asian käsittelyn pelkästään vastaajan esittämän kuittausväitteen osalta Brysselin yleissopimuksen 22 artiklan nojalla sen vuoksi, että kanteet liittyvät toisiinsa. Kanteen osalta oikeudenkäynti voi siis jatkua normaalisti.

54. Edellä todetun perusteella ehdotan siis, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa, että ratkaistaessa sitä, onko kyseessä "sama asia", on otettava huomioon ainoastaan kantajan esittämät perustelut eikä siis vastaajan esittämää kuittausväitettä.

46 — Ks. mm. Saksan oikeudenkäymiskaaren 145 §:n 3 momentti ja 302 § ja Itävallan oikeudenkäymiskaaren 391 §:n 1 momentti.

C *Kolmas kysymys*

55. Kansallinen tuomioistuin kysyy, onko jälleenmyyntisopimuksen lainvastaisen irtisanomisen perusteella vaadittavaa vahingonkorvaussaatavaa koskevassa riita-asiassa tehty ratkaisu kyseisen sopimuksen olemassaolosta sitova myöhemmässä riita-asiassa, joka koskee eri saatavaa, joka kuitenkin perustuu saman sopimuksen lainvastaiseen irtisanomiseen.

56. Kuten totesin,[47] kansallinen tuomioistuin tiedustelee tässä kysymyksessä, onko oikeudenkäynnin ulkopuolella tapahtunutta kuittausta koskevan väitteen ja Alankomaissa nostetun kanteen välillä vireilläolovaikutustilanne. Totesin kuitenkin, että tämä kysymys vaikuttaa pääasian oikeudenkäynnin ratkaisuun vain, jos myönnetään, että kuittausväite on rinnastettava kanteeseen, jonka tuomioistuin voi jättää tutkimatta. Koska katson, että tämä rinnastus ei ole mahdollinen, tämä kysymys jää vaille merkitystä.

47 — Tämän ratkaisuehdotuksen 23—26 kohta.

VI Ratkaisuehdotus

57. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Oberster Gerichtshofin esittämiin kysymyksiin seuraavalla tavalla:

1) Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen 21 artiklan käsitettä "sama asia" ei sovelleta kuittausväitteeseen.

2) Ratkaistaessa sitä, onko kyseessä "sama asia", on otettava huomioon ainoastaan kantajan esittämät perustelut eikä siis vastaajan esittämää kuittausväitettä.